

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/259/2021
Identifikačné číslo spisu: 1115229203
Dátum vydania rozhodnutia: 26.07.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1115229203.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: C. T., narodeného XX. C. XXXX, O. - G. T., G. U. XXX/XX, Č. A., zastúpeného hostujúcou euroadvokátkou Mgr. Milušou Pospíšilovou, Praha, Paprsková 1340/10, Česká republika, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10 000 eur s príslušenstvom, pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 7C/138/2015 (v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislava IV), o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. novembra 2020 sp. zn. 2Co/135/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 28. mája 2018 sp. zn. 7C/138/2015 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal voči žalovanej zaplata 10 000 eur s príslušenstvom titulom nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), a to za prieťahy v konaní pôvodne vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 27S/183/98, následne vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. S/4/99 a opätovne vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2S 69/2007.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu rozsudkom z 25. novembra 2020 sp. zn. 2Co/135/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že nesprávny úradný postup nemožno považovať bez ďalšieho za konanie, v dôsledku ktorého by žalobcovi automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobca v konaní spoľahlivo nepreukázal dôvodnosť uplatnenej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, keď náležite nepreukázal vznik konkrétnych nepriaznivých následkov, ktoré mu mali v súvislosti s nesprávnym úradným postupom vzniknúť a jeho všeobecné tvrdenia v tomto smere tak zostali v konaní dôkazne nepodložené.

3. Odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou žalobcu, ktorý s poukazom na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva tvrdil, že súdu v spore o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej neprimeranou dĺžkou konania neprináleží skúmať existenciu konkrétnych následkov takéhoto nesprávneho postupu orgánov štátu a vyžadovať v tomto smere od žalobcu unesenie dôkazného bremena. Túto argumentáciu považoval za rozpornú s ustanovením § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré nepochybne vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch okrem existencie samotného nesprávneho úradného postupu podmieňuje i tým, že na poskytnutie primeraného zadosťučinenia nepostačuje konštatovanie porušenia práva a vzniknutú nemajetkovú ujmu nemožno reparaovať inak. Právna úprava v Českej republike sa v tejto časti od právnej úpravy v zákone č. 514/2003 Z. z. odlišuje, a preto odvolací súd považoval judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky pre účely preskúmvanej veci bez zásadného významu, a to i napriek tomu, že v mnohých otázkach vychádza z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku. Nesúhlasil so záverom odvolacieho súdu, že povinnosťou žalobcu je preukázať vznik nemajetkovej ujmy. Podľa jeho názoru z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, Najvyššieho súdu Českej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že vznik nemajetkovej ujmy sa prezumuje a žiadne ďalšie dôkazy sa v zásade nevyžadujú.

5. Rozhodnutie odvolacieho súdu podľa jeho názoru spočíva v nesprávnom právnom posúdení otázky,
- či v prípade porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote musí žalobca tvrdiť a preukázať vznik nemajetkovej ujmy a jej závažnosť (následky) ako aj príčinnú súvislosť
- či sa v takom prípade spravidla poskytuje peňažná náhrada alebo postačuje len konštatovanie porušenia práva,
- a podľa akých kritérií sa posudzuje závažnosť a následky ujmy a jej vyjadrenie v peňažnom ekvivalente (v režime podľa § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z.)
Tieto otázky neboli podľa žalobcu v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ riešené.

6. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá Civilného sporového poriadku) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 Civilného sporového poriadku je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 Civilného sporového poriadku).

9. Podľa § 421 Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu

záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Aby na základe dovolania podaného v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 Civilného sporového poriadku. Dovolanie prípustné podľa § 421 Civilného sporového poriadku možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

11. Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku vykazovať nedostatky, ktoré by v konečnom dôsledku viedli k znemožneniu meritórnemu dovolaciemu prieskumu a odmietnutiu dovolania podľa § 447 písm. f/ Civilného sporového poriadku, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní vysvetliť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2017, 1Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/186/2016). Pre všetky procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku v dovolaní zdefiniuje a špecifikuje. Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

12. Otázkou relevantnou v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla vytvoriť a ustáliť rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

13. Podľa dovolateľa rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo v nesprávnom právnom posúdení otázok, ktoré neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ riešené. Dovolateľ v podanom dovolaní zdefinoval tri otázky, ktoré podľa jeho názoru odvolací súd nesprávne právne posúdil:

- či v prípade porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote musí žalobca tvrdiť a preukázať vznik nemajetkovej ujmy a jej závažnosť (následky) ako aj príčinnú súvislosť
- či sa v takom prípade spravidla poskytuje peňažná náhrada alebo postačuje len konštatovanie porušenia práva,
- a podľa akých kritérií sa posudzuje závažnosť a následky ujmy a jej vyjadrenie v peňažnom ekvivalente (v režime podľa § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z.)

14. Vo vzťahu k druhej a tretej dovolateľom položenej otázke dovolací súd uvádza, že nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil. Odvolací súd ako aj súd prvej inštancie identifikovali ako dôvod nemožnosti vyhovieť žalobnému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy skutočnosť, že žalobca existenciu ani rozsah kvalifikovaných nepriaznivých následkov v súvislosti s nesprávnym úradným

postupom Okresného súdu Bratislava II a Krajského súdu v Bratislave nepreukázal, nenavrhol žiadne dokazovanie tvrdiac, že vznik takejto ujmy sa v prípade porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote prezumuje, čo súdy oboch nižších inštancií hodnotili ako nesprávny právny názor. Druhá a tretia otázka položená dovolateľom tak nie je otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolacieho prieskumu, keďže uvedené otázky neboli odvolacím súdom riešené a na ich riešení odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie.

15. Z právnej úpravy dovolacieho konania je nepochybné, že právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, ani akademické otázky, ktoré vôbec nesúvisia s rozhodovaným sporom. Cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu právam, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán. Prípustnosť dovolania nezakladá ani všeobecná nespokojnosť dovolateľa s rozhodnutím odvolacieho súdu (resp. jeho právnymi závermi).

16. Prvú otázku, ktorú dovolateľ zadal v podanom dovolaní, a to či v prípade porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote musí žalobca tvrdiť a preukázať vznik nemajetkovej ujmy, možno v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku považovať predbežne za otázku zakladajúcu prípustnosť dovolania, nakoľko odvolací súd založil svoje rozhodnutie na právnom závere, že žalobcu v spore zaťažovalo dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať skutočnosť, z ktorých by vyplývalo, že mu v dôsledku nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Bratislava II a Krajského súdu v Bratislave vznikla nemajetková ujma, na ktorej reparáciu je potrebné priznať aj náhradu v peniazoch.

17. Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (právne ukotvená v zákone č. 514/2003 Z. z.) je jednou z foriem objektívnej zodpovednosti štátu, tzn. zodpovednosti uplatňovanej bez ohľadu na zavinenie, ktorá je daná vtedy, ak sú splnené súčasne tri základné zákonné podmienky, a to existencia nezákonného rozhodnutia či nesprávneho úradného postupu orgánu verejnej moci, existencia škody (resp. nemajetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch) a príčinná súvislosť medzi škodou, ujmom a takýmto nezákonným rozhodnutím či nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb. V prípade splnenia zákonných podmienok pre zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci sa poškodenému uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk. V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak. Nemajetková ujma predstavuje zásah do inej, než majetkovej sféry poškodeného, a teda môže predstavovať rôzne negatívne následky do osobnostnej integrity poškodeného vplývajúce na jeho česť, vážnosť, povest, doterajší súkromný a pracovný život, rodinné vzťahy, spoločenské postavenie a podobne. Kritériami pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch sú v zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. osoba poškodeného (jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje), závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.

18. Okruh rozhodujúcich skutočností, ktoré sa týkajú povinností tvrdenia a označenia dôkazov na preukázanie týchto tvrdení, je daný hypotézou hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer strán. Táto norma zásadne určuje tak rozsah dôkazného bremena (okruh skutočností, ktoré musia byť preukázané), ako aj nositeľa dôkazného bremena. V konaní o náhradu škody spôsobenú orgánom verejnej moci v podobe náhrady materiálnej škody a nemajetkovej ujmy má žalobca bremeno tvrdenia v tom, že žalovaný mu spôsobil škodu a zasiahol do jeho osobnosti a že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na jeho právach, pričom musí nielen uviesť (tvrdiť), ale aj preukázať,

aká ujma mu vznikla. Z tohto bremena tvrdenia pre žalobcu vyplýva dôkazné bremeno preukázať skutočnosti svedčiace o existencii škody a zásahu. Keď sa domáha náhrady majetkovej, ako i nemajetkovej ujmy, musí na konkrétnych skutkových okolnostiach preukázať, že škoda mu skutočne vznikla, a že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následnú reakciu v jeho súkromnom živote vrátane kvality života (t. j. duševnej stability, duševného zdravia, ľudskej dôstojnosti, telesnej integrity), rodinnom prostredí, profesionálnej sfére, či v inom prostredí. Len ak sú tieto skutočnosti nesporne preukázané, súd môže skonštatovať, že žalobca uniesol bremeno tvrdenia, ako aj bremeno dôkazu, a vyvodíť z toho jeho úspech v konaní. Otázkou splnenia povinnosti tvrdenia a povinnosti označiť na preukázanie tvrdení dôkazy, musí súd vždy riešiť so zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci.

19. V konaniach, kde bola predmetom rozhodovania zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, dovolací súd považoval za nevyhnutne danú existenciu dôkazného bremena na strane žalobcu za účelom preukázania skutočností svedčiacich o existencii škody, resp. nemajetkovej ujmy, a teda že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následné negatívne následky vo sfére, ktorá sa žalobcu (ako poškodeného) bezprostredne dotýkala. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/44/2017 konštatoval, že je úlohou súdu posudzovať závažnosť ujmy predovšetkým vo vzťahu k tým jednotlivým osobnostným sféram, ktoré poškodená osoba v žalobe uplatňuje. V rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/145/2011 najvyšší súd k nemajetkovej ujme uviedol, že hoci výšku nemajetkovej náhrady súd určuje voľnou úvahou, nemôže ísť o úvahu nepreskúmateľnú, resp. o úvahu svojvoľnú. Určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť (vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu) v súlade s požiadavkou spravodlivosti. Súd musí mať preukázanú najmä skutočnosť, pre ktorú dospel k záveru, že zadosťučinenie podľa prvého odseku ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. nie je postačujúce, predovšetkým z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine a spoločnosti a podobne.

20. Rozhodnutím sp. zn. 2Cdo/30/2019 najvyšší súd zrušil napadnuté rozhodnutie krajského súdu a vyčítal mu, že bez náležitého odôvodnenia zvýšil výšku nemajetkovej ujmy bez toho, aby uviedol, čo považoval za preukázané a čo nie, a na základe akých konkrétnych dôkazov pri rozhodovaní o nemajetkovej ujme a jej výške dospel k záveru o rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Aj v rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/68/2017 najvyšší súd vytkol krajskému súdu, že neuviedol, čo považoval za preukázané a čo nie, a na základe akých konkrétnych dôkazov pri rozhodovaní o nemajetkovej ujme a jej výške v zmysle § 17 ods. 2 až 4 zákona č. 514/2003 Z.z. dospel k záveru o priznanom rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

21. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/191/2020 najvyšší súd konštatoval, že posúdenie otázky výšky náhrady nemajetkovej ujmy je výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia. V rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/19/2020 dovolací súd poukázal na to, že určenie výšky nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá nepodlieha žiadnemu hodnoteniu, naopak jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Rovnako aj v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/263/2020 dovolací súd k otázke výšky náhrady nemajetkovej ujmy uviedol, že je vždy závislá od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. V rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/58/2021 dovolací súd odmietol argumentáciu dovolateľa (žalobcu), že bolo povinnosťou žalovanej preukázať, že žalobcovi v priamej príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom krajského súdu nemajetková ujma nevznikla. Dovolací súd poukázal na to, že tzv. obrátené dôkazné bremeno je typické pre iné súdne konania, napr. antidiskriminačné spory alebo spory o ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

22. Uvedené závery dovolacieho súdu, aj keď neboli vyslovené priamo v konaniach o náhradu škody a nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup spočívajúci v prietáhoch v konaní, sú aplikovateľné aj na prejednávaný prípad, pretože zákon č. 514/2003 Z. z. pri úprave spôsobu a rozsahu náhrady škody

nerozlišuje právnu udalosť, ktorá zakladá nárok na náhradu škody. Spôsob odškodnenia (upravený v § 17 zákona č. 514/2003 Z. z.) je spoločný pre všetky zásahy orgánov verejnej moci, ktoré sú predmetom úpravy citovaného zákona, teda nezákonné rozhodnutie, nezákonné zatknutie, zadržanie alebo iné pozbavenie osobnej slobody, rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo o väzbe, alebo nesprávny úradný postup. Závery o spôsobe a rozsahu priznávanej nemajetkovej ujmy vyslovené v konaniach, kde sa zodpovednosť vyvodzuje z nezákonného rozhodnutia, sú relevantné aj pre konania o zodpovednosti za škodu za nesprávny úradný postup (vrátane prietáhov v konaní).

23. V rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/222/2021 bola predmetom posúdenia nemajetková ujma spôsobená nesprávnym úradným postupom spočívajúcom v prietáhoch v súdnom konaní. Dovolací súd v tomto rozhodnutí k otázke dôkazného bremena vyslovil, že toto „sa chápe v spojitosti s procesnou zodpovednosťou za to, že ak v konaní neboli preukázané tvrdenia strany, prejaví sa to v jej procesnom neúspechu. Označenie rozhodujúcich skutočností znamená prezentovanie okolností, od ktorých žalobca v súdnom spore odvodzuje opodstatnenosť svojho nároku a ich označenie ma aj procesnoprávne dôsledky. V danom prípade je to samotný zákonodarca, ktorý stanovuje okruh skutočností, na ktoré je potrebné pri určení výšky peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy prihliadnuť, z čoho potom vyplýva, že nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy nemožno vyvodiť už zo samotnej existencie nesprávneho úradného postupu, bez zreteľa na následky dopadu vzniknutej ujmy na jednotlivé stránky života dotknutej osoby, závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo. I keď nečinnosť orgánu verejnej moci, ako i zbytočné prietahy v konaní nepochybne už samé o sebe znamenajú pre poškodeného určitú imateriálnu ujmu, na ktorú skutočnosť dovolateľka v priebehu celého konania poukazovala, to ale poškodeného nezbavuje povinnosti preukázať, v prípade uplatňovania peňažnej náhrady, vznik tejto nemajetkovej ujmy v jednotlivých oblastiach života a intenzitu zásahu, ako aj to, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočne účinným a efektívnym prostriedkom na vyváženie či zmiernenie tejto vzniknutej ujmy. (...) Hoci aj v dôsledku neprímerane dlhotrvajúceho konania možno ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného ohľadne výsledku konania predpokladať, je už predmetom ďalšieho dokazovania posudzovanie, o ujmu akej intenzity ide, kedy je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii takých relevantných skutočností, ktoré umocňujú hĺbku zásahu alebo významne ovplyvňujú jeho životnú situáciu, hodnoverne v konaní preukázal. (...) Pokiaľ dovolateľka odkazovala na rozsudok Veľkého senátu Case of Apicella v. Taliansko zo dňa 29. marca 2006, je potrebné si uvedomiť, že zákon č. 514/2003 Z. z. ako norma súkromného práva, v prípade splnenia zákonných podmienok pre priznanie nemajetkovej ujmy poškodenému v peniazoch, pri určovaní jej výšky v § 17 ods. 3 ukladá prihliadať najmä na osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Preto nemožno hovoriť v danom prípade o odškodňovaní morálnej ujmy, ktorá bola priznaná za prietahy v žalobkyňou citovanom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), a to v osobitne upravenom konaní bez realizácie dokazovania, čo je príznačné i pre vnútroštátny ústavný súd, ktoré súdy pri rozhodovaní postupujú podľa noriem verejného práva. Práve v konaniach pred týmito súdmi (Ústavný súd Slovenskej republiky a Európsky súd pre ľudské práva) stačí vo všeobecnosti konštatovanie prietáhov v súdnom konaní, pričom výšku morálnej ujmy (spočívajúcej i stave neistoty ohľadom výsledku konania) nie je potrebné preukazovať, nakoľko táto sa priznáva automaticky v závislosti od prietáhov v konaní.“

24. Dovolací súd dáva do pozornosti aj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 285/2018, v ktorom ústavný súd podrobil prieskumu závery krajského súdu vyslovené v konaní o náhradu škody a nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup spočívajúcu v neprímeranej dĺžke súdneho konania, kde krajský súd vyslovil, že „nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy nemožno vyvodiť už zo samotnej existencie nesprávneho úradného postupu, bez zreteľa na následky dopadu vzniknutej ujmy na jednotlivé stránky života dotknutej osoby, závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo. (...) zbytočné prietahy v konaní nepochybne znamenajú samé osebe pre poškodeného určitú imateriálnu ujmu, to však poškodeného nezbavuje povinnosti preukázať, v prípade uplatňovania jej peňažnej náhrady, vznik tejto nemajetkovej ujmy v jednotlivých oblastiach života a intenzitu zásahu, ako aj to, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočne účinným a efektívnym

prostriedkom na vyváženie, či zmiernenie tejto vzniknutej ujmy. (...) nesprávny úradný postup nemožno považovať bez ďalšieho za konanie, v dôsledku ktorého by žalobcovi automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy.“ Ústavný súd považoval tieto závery za ústavne konformné a ústavnú sťažnosť, v ktorej sťažovateľ napádal tieto závery krajského súdu, ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

25. Z uvedeného je zrejmé, že právna otázka spočívajúca v preukazovaní nemajetkovej ujmy v prípade porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote bola už v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie žalobcu vyvodzujúce svoju prípustnosť z dôvodu uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku, je potrebné ako neprípustné odmietnuť podľa § 447 písm. c/ Civilného sporového poriadku. Dovolací súd pre úplnosť dodáva, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu neodklonil, ale rozhodol v plnom súlade s ňou.

26. V uznesení, ktorým bolo dovolanie odmietnuté nemusí dovolací súd rozhodnutie o trovách dovolacieho konania odôvodňovať (§ 451 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku).

27. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.